

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE
Odbor za rodnu ravnopravnost
Br.00-63-9/24- 5/6
EPA: 239
Podgorica, 16. maj 2024. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

Na osnovu člana Člana 77 stav 2 i 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, sa Četvrte sjednice održane 25. marta 2024. godine i Osme sjednice, održane 16. maja 2024. godine podnosi

IZVJEŠTAJ

SA KONTROLNOG SASLUŠANJA MINISTRA PRAVDE ANDREJA MILOVIĆA, (SASLUŠAN DRŽAVNI SEKRETAR U MINISTARSTVU PRAVDE, ALEKSANDAR BAKRAČ), MINISTARKE RADA I SOCIJALNOG STARANJA NAIDE NIŠIĆ I MINISTRA UNUTRAŠNJIH POSLOVA DANILA ŠARANOVIĆA, NA TEMU “ZAŠTITA I PODRŠKA ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA I NASILJA U PORODICI”.

I Odbor je na Trećoj sjednici održanoj 5. februara 2024. godine jednoglasno odlučio da, shodno odredbama člana 75, radi pribavljanja informacija o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, kao i o pojedinim pitanjima utvrđivanja i sprovođenja politike i zakona, održi kontrolno saslušanje, a na osnovu Inicijative koju je podnijela predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost, Jelenka Andrić (klasifikacioni broj 00-63-9/24-2, primljen u Skupštini Crne Gore 26. januara 2024. godine).

Sjednici Odbora su, u cilju prikupljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, u skladu sa članom 75 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore prisustvovali: ministarka rada i socijalnog staranja Naida Nišić, ministar unutrašnjih poslova Danilo Šaranović i Aleksandar Bakrač, državni sekretar u Ministarstvu pravde, sa čijim prisustvom se Odbor jednoglasno saglasio.

Sjednici su prisustvovala i Maja Raičević, izvršna direktorica Centra za ženska prava i Ana Jaredić, koordinatorku servisa podrške žrtvama nasilja i Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom (UMHCG).

II. Članovima i članicama Odbora i ostalim prisutnima obratila se **Naida Nišić, ministarka rada i socijalnog staranja (u daljem MRSS)**. U vezi sa predmetnom temom ministarka je saopštila da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja svakodnevno posvećeno podršci i zaštiti žena od nasilja i nasilja u porodici. U tom smislu sprovodi aktivnosti iz Nacionalnog plana za implementaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) 2023-2027. Istakla je da su nasilje nad ženama i diskriminacija u porastu i na zabrinjavajućem su nivou, što je zabilježeno u brojnim istraživanjima i izvještajima međunarodnih faktora, sa kojima Crna Gora saraduje.

Istakla je da je MRSS, uz podršku drugih ministarstava i institucija izradilo Nacionalni plan za implementaciju Istambulske konvencije 2023-2027, čiji je cilj unapređenje i zaštita prava svih, posebno žena, da žive slobodno od nasilja kako u javnoj, tako i u privatnoj sferi u skladu sa principima jednakosti i nediskriminacije, kao i postizanje ravnopravnosti polova, iskorjenjivanje predrasuda i rodni stereotipa. Predviđeni su i programi adekvatne obuke svih stručnjaka i programi za počinioc nasilja, kako bi se spriječila viktimizacija žrtava rodno zasnovanog nasilja. Poseban akcenat se stavlja na osnaživanje žena i djevojčica sa iskustvom nasilja, s posebnim osvrtom na žene sa invaliditetom, pripadnice LGBTQ populacije, odnosno osobe drugačijih rodni identiteta, Romkinje i Egipćanke i žene koje žive u ruralnim područjima. Nacionalnim planom je predviđeno otvaranje Kriznog centra za žrtve seksualnog nasilja u skladu sa preporukama Istanbulske konvencije. Predviđene su i mjere uklanjanja prepreka za krivična gonjenja djela dječijih ugovoreni brakova, a za IV kvartal 2027. godine planirano je uspostavljanje skloništa za žrtve dječijeg ugovorenog braka, pri čemu se uvažava konteksta iz kojeg dolaze romske djevojčice.

Ukupan iznos sredstava za realizaciju aktivnosti iz Nacionalnog plana je oko pet miliona eura, s tim što taj iznos može varirati u odnosu na mogućnosti države, ali i donatorskih sredstava koja mogu biti na raspolaganju.

Kada je u pitanju finansiranje skloništa, primjenjuju se Zakon o nevladinim organizacijama, koji je iskazao manjkavosti, i javni poziv za finansiranje usluge skloništa za žrtve nasilja u porodici. Uz to, rješenjima Centara za socijalni rad, prihvatilištima se uplaćuje po 350 eura, po korisniku. Naglasila je da u MRSS postoji svijest o nedovoljnosti ukupnih sredstava, ali i da veliku ulogu u opredjeljivanju sredstava ima Ministarstvo finansija koje kreira budžet krajem godine, za narednu budžetsku godinu.

Kada je riječ o specijalizovanim uslugama podrške iz člana 22 Istambulske konvencije, dostupne su Nacionalna SOS telefonska linija za žene i djecu žrtve nasilja, sklonište i privremeni smještaj do sedam dana i usluga savjetovanja. Sve nabrojano finansira država putem javnog poziva. Broj smještajni kapaciteta je, trenutno, 70, ali je MRSS stava da bi trebalo obezbijediti još jedno na sjeveru zemlje. Licencirano je i sklonište za žrtve seksualne eksploatacije, čiji je kapacitet tri mjesta. Naglasila je da su skloništa: NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, NVO Sigurna ženska kuća, NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica, NVO Akcija za ženska i dječija prava, NVOSistem, na jugu, kao i JU Centar za podršku djeci i porodici na sjeveru zemlje.

Nacionalnim planom za implementaciju Istambulske konvencije predviđeno je osnivanje kriznog centra za žrtve seksualnog nasilja/silovanja. Ova usluga je integrisana, što znači da je zajednička usluga MRSS-a i Ministarstva zdravlja, a značajnu ulogu treba da imaju i Uprava policije i Ministarstvo pravde. Uz usklađenost svih relevantni zakonskih i podzakonskih akata, potrebna je i specijalizovana obuka ginekologa, socijalni radnika i psihologa, kako bi se pružila adekvatna podrška žrtvama nasilja.

Na jedinstvenoj, nacionalnoj, besplatnoj SOS liniji za pomoć žrtvama u porodici, koja se finansira iz budžeta MRSS, a na kojoj se usluga pruža na crnogorskom i albanskom jeziku, može se dobiti usluga informisanja, voditi povjerljiv razgovor, zahtijevati posredovanje u institucijama i urgentna intervencija, psihološko savjetovanje, zahtijevati smještaj u sklonište.

Kada je riječ o podršci za žene žrtva nasilja nakon izlaska iz skloništa, u prvom planu je usluga stanovanja uz podršku. Ona podrazumijeva: 1. podršku uspostavljanju i održavanju kontakata sa licima važnim za korisnicu; 2. organizovanje radno-okupacionih i edukativnih aktivnosti; 3. razvijanje vještina koje se odnose na pripremu obroka, održavanje lične i higijene prostora, vođenje domaćinstva, održavanje stana i staranje o ličnim stvarima; 4. podršku razvoju samostalnosti u donošenju odluka i preuzimanju odgovornosti; 5. relaksaciju i rekreaciju i 6. pomoć u profesionalnoj orijentaciji i obrazovanju.

Ministarka Nišić govorila je i o postupku licenciranja pružalaca usluga iz oblasti socijalne i dječije zaštite, kao i neophodnom nadzoru koji vrši Inspekcija socijalne i dječije zaštite. Istakla je da je kvalitet pružene usluge u fokusu MRSS. Istakla je da postoji svijest o obavezi formiranja koordinacionog tijela za praćenje politika i mjera u cilju borbe protiv rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici.

Ministar unutrašnjih poslova (u daljem MUP) Danilo Šaranović, iznio je statističke podatke koji se odnose na razne oblike nasilja nad ženama i djecom, a relevantni su za 2023. i 2024. godinu sa stanovišta ingerencija MUP-a. Na teritoriji Crne Gore u 2023. godini izvršeno je : 422 krivičnih djela iz člana 220 Krivičnog zakonika CG i 46 krivičnih djela koja se dovode u vezu sa nasiljem u porodici, a shodno elementima obilježja kvalifikovana su drugim krivičnim djelima, za koja je podnijeto 446 krivičnih prijava. Navedeni broj krivičnih djela učinjen je od strane 450 lica, od kojih je 409 muškog pola (od kojih su 6 maloljetna lica) i 32 ženskog pola (od kojih su 3 maloljetna lica). Od svih izvršenih krivičnih djela iz člana 220 KZ CG, 117 krivičnih djela kd ili 27,73% je izvršeno na području nadležnosti OB Podgorica. Žrtve izvršenih krivičnih djela nasilja u porodici SU 520 lica, 154 muškog i 366 ženskog pola. Od ukupnog broja zrtava, 76 su maloljetna lica, i to 39 muškog i 37 ženskog pola.

Uprava policije je u 2023. godini podnijela 1.534 prekršajnih prijava zbog izvršenih 2.077 prekršaja iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Navedeni broj prekršaja učinjen je od strane 1.679 izvršilaca, od kojih je 1.272 muškog pola (od kojih su 22 maloljetna lica), i 407 ženskog pola (od kojih su 5 maloljetna lica). Žrtve izvršenih prekršaja su 1.881 lice, od kojih su 744 muškog i 1.092 ženskog pola. Od ukupnog broja žrtava izvršenih prekršaja, 188 su maloljetna lica (88 muškog i 100 ženskog pola).

Registrovana su 250 povratnika u izvršenju krivičnih djela i prekršaja u vezi sa nasiljem u porodici, što čini oko 14,89% od ukupnog broja izvršilaca.

U protekloj godini, policijski službenici su u skladu sa članom 28 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, u 33 slučaja naredili učiniocu nasilja udaljenje ili zabranu vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje. Takođe, službenici Uprave policije su, u skladu sa članom 37 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, podnijeli 126 prijave za zanemarivanje. Tokom 2023. godine policija je predložila sudovima za prekršaje ukupno 670 zaštitnih mjera shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici. Policija je tokom 2023. godine pratila ukupno 623 zaštitnih mjera po osnovu rješenja sudova za prekršaje.

Policijski službenici su u toku protekle godine u sklonista uputili 38 žrtava, od kojih su 24 maloljetna lica.

Postupajući u vezi sa događajima nasilja u porodici, policijski službenici su tokom 2023. godine privremeno oduzeli 119 komada vatrenog oružja, od čega u čega u legalnom posjedu 101 i nedozvoljeno držano (nelegalno) 18 komada vatrenog oružja.

U toku 2023 godine u vezi sa nasiljem u porodici nije registrovana upotreba vatrenog oružja.

U toku 2023 godine registrovano je 1 kd (Ubistvo iz član 143 KZCG) u vezi sa nasiljem u porodici, koje je ishodovalo smrtnom posledicom, počinjeno hladnim oružjem (nožem) od strane muškog lica, takođe na štetu muškog lica (braća).

U toku 2023 nije bilo slucajeva nasilja nad ienama sa smrtnim ishodom.

Kada su u pitanju slucajevi nasilja u porodici (januar i februar 2024.godina) registrovano je 91 krivično djelo iz člana 220 KZ CG. Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici i 10 krivičnih djela koja su kvalifikovana drugačije a dovode se u vezu sa nasiljem u porodici (1kd član 403 , 3 kd, član 216, 5 kd, član 221,1kd, član 175a) izvršenih od strane 99 izvršilaca, 80 muškog pola (od čega dva maloljetna lica) i 19 ženskog pola. Navedena krivična djela počinjena su nad 115 žrtava, 45 muškog pola (od čega 11 maloljetnih lica) i 70 ženskog pola (od čega 14 maloljetnih lica).

U istom periodu je registrovane 252 prekršaja i podnijete 185 prekršajnih prijava iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici počinjenih od strane 161 izvršilaca muškog pola (od čega dva maloljetna lica) i 46 izvršioca ženskog pola (od čega jednog maloljetnog lica) nad 86 žrtava muškog pola(od čega 18 maloljetnih) i 190 žrtava (od čega 13 maloljetnih).

Izvršiocima prekršaja iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, shodno članu 28 izrečena je jedna Naredba o udaljenju ili zabrani vraćanja u stan ili drugi prostor za stanovanje.

Policijski sluzbenici predložili su ukupno 31 zaštitnu mjeru: 11 zabrana približavanja; 3 udaljenje iz stana, 14 zabrana uznemiravanja i uhođenja i 2 obavezna liječenja od zavisnosti i 1 obavezan psihosocijalni tretman.

U toku mjeseca januara 2024.godine, evidentiran je jedan (1) slučaj upotrebe vatrenog oružja prema članovima porodice od strane jednog muškog lica. Naime, dana 27. januara 2024.godine oko 01.00 časova muškarac M.D. (52 godine) lišio je života svoju suprugu V.D. (50 godina) i maloljetnog sina D.D. (12 godina). Nakon izvršenog dvostrukog ubistva, lice M.D. je izvršilo samoubistvo. U konkretnom slučaju ne postoji istorija nasilja, odnosno žrtva nikada nije podnijela prijavu, niti se obratila službenicima policije za pomoć.

Za navedeni period evidentirano je 12 slucajeva nasilja u porodici sa smrtnom posledicom, i to pet u 2019 godini, po dva u 2020, 2021 i 2022.godini, dok je u 2023.godini registrovan jedan slučaj.U nekim od ovih slucajeva je prethodilo nasilje, odnosno poštojala je istorija nasilja, neki su prijavljivani i procesuirani . Međutim među ovim slucajevima poštoje i oni gdje su službenici policije bili u saznanju za akt nasilja tek kada su se desili nemili događaji, gdje je moguće da je poštojala istorija nasilja, ali da žrtva nikada nije podnijela prijavu niti se obratila bilo kojoj insituciji za pomoć .

Zaključio je konstatacijom da određeni broj događaja nasilja u porodici, pa i onih iz kojih mogu proizaći najteže posljedice, se ne prijavljuju, odnosno policija ne dolazi do saznanja o događajima.

Državni sekretar u Ministarstvu pravde, Aleksandar Bakrač saopštio je da Ministarstvo pravde kontinuirano prati implementaciju zakona koji su u njegovoj nadležnosti, potrebe društvenog ambijenta i uvažava inicijative i predloge za izmjenu zakona koji pristižu na njegovu adresu. Posebna pažnja posvećuje se unapređenju krivičnog zakonodavstva u dijelu njegove harmonizacije sa relevantnim evropskim i međunarodnim standardima. Predstavnici Ministarstva pravde su članovi većeg broja komiteta SE i UN-a koji se bave krivičnim pravosudem, i na taj način direktno učestvuju u radu samih komiteta i odbrani izvještaja o ostvarenom napretku Crne Gore u ovoj oblasti.

Imajući u vidu primjedbe stručne javnosti i građana Crne Gore, zatim preporuke Evropske komisije, relevantnih komiteta Savjeta Evrope i Ujedinjenih nacija, Ministarstvo

pravde iniciralo je izmjene prekršajnog, krivičnog i građanskog zakonodavstva. Među najvažnijim razlozima pokretanja ove reforme jeste usaglašavanje sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i porodičnog nasilja (Istanbulska konvencija).

Aleksandar Bakrač, državni sekretar u Ministarstvu pravde, naveo je da je izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika usvojenim u decembru 2023. godine izvršena izmjena krivičnih djela iz člana:

- 220 - Nasilje u porodici ili porodičnoj za jednici.

Kako bi se uskladili elementi prekršaja i krivičnog djela, te napravila jasna razlika između ovih oblika protivpravnog ponašanja, predloženo je da se fizičko i psihičko nasilje u cijelosti prenesu u obilježja navedenog krivičnog djela.

Kako bi se izbjegle nejasnoće u praktičnoj primjeni, a koje se tiču pravne kvalifikacije određenog ponašanja, radnje ovog krivičnog djela opisane su u tri stava. S tim u vezi, propisano je da ko lako tjelesno povrijedi člana porodice ili porodične zajednice ili mu ugrozi sigurnost prijetnjom da će napasti na život ili tijelo tog ili njemu bliskog lica, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Ova kazna zapriječena je i ukoliko lice zlostavlja člana svoje porodice ili porodične zajednice ili prema njemu postupa na način koji vrijeđa ljudsko dostojanstvo. Takođe, istom kaznom kazniće se i lice koje na drugi način više puta primjeni nasilje, uputi prijetnje ili drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrozi ili naruši tjelesni ili duševni integritet člana svoje porodice ili porodične zajednice.

Raspon zapriječene kazne je pooštren za osnovni oblik, pa je samim tim izvršeno i usaglašavanje raspona u ostalim oblicima ovog krivičnog djela. Takođe, inkriminisano je i izvršenje navedenog krivičnog djela u prisustvu djeteta.

Novina koju donosi ovaj član jeste i nova definicija članova porodične ili porodične zajednice. Naime, izvršeno je usklađivanje sa Zakonom o životnom partnerstvu lica istog pola, proširen je pojam članova porodice, odnosno ko se sve smatra članovima porodice.

Takođe, izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika iz decembra 2023. godine izvršeno je usklađivanje sljedećih članova (krivičnih djela) sa Istanbulskom konvencijom:

- Član 151a - Sakaćenje ženskih genitalija

Izvršene su izmjene člana 151a Krivičnog zakonika na način da su dodata tri nova stava i to: i) stav 2 kojim je propisano da ukoliko je neko naveo ženso lice da se podvrgne radnji iz stava 1 ovog člana (sakaćenje spoljnih djelova žensih genitalija) učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina; ii) stav 3 kojim je propisano da ukoliko je ovo djelo učinjeno prema djetetu, učinilac ce se kazniti zatvorom od dvije do deset godina i iii) stav 4 kojim je propisano da ukoliko je nastupila smrt ženskog lica, učinilac ce se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Član 151b - Prinudna sterilizacija

Krivično djelo prinudne sterilizacije izmijenjeno je na način što je izvršeno usklađivanje raspona kazni propisanih za osnovni oblik na način da je umješto dosadašnje kazne zatvora od tri mjeseca do pet godina, predloženo da zapriječena kazna zatvora bude u trajanju od jedne do osam godina.

Takođe, uvedena su i dva kvalifikovana oblika navedenog krivičnog djela i to: i) u kojima je zaštitni objekat dijete gdje je propisana kazna zatvora od dvije do deset godina, a ii) ukoliko je nastupila smrt lica na čiju stetu je krivično djelo izvršeno, učinilac ce se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Član 204 - Silovanje

Navedeno krivično djelo je izmijenjeno način da je dodat još jedan njegov oblik. Imajući u vidu da je članom 36 stav 1 tačka c Istanbulske konvencije obuhvaćeno ponašanje u pogledu kog, u teoriji i sudskoj praksi, postoji spor da li se može podvesti pod osnovni oblik krivičnog djela silovanja, bilo je potrebno u novom obliku eksplicitno inkriminisati i slučaj kada učinilac primjenjuje prinudu ali ne sa ciljem da on izvrši seksualni akt, već da to učini neko treće lice (član 36 stav 1 tačka c).

Ova odredba Konvencije obuhvata slučajeve u kojima učinilac nije lice koje vrši seksualni čin, već lice koje prouzrokuje da se žrtva angazuje u seksualnom cinu sa trećim licem, na primjer kao dio kontrole i zlostavljanja u intimnom partnerstvu. Opseg umišljaja širi je od onog koji postoji kod pomaganja i podstrekavanja. Umišljajno ponašanje koje obuhvata član 36 stav 1c Konvencije ima za cilj pokrivanje ne samo podstrekavanja ili pomaganja u krivičnom djelu, već i ponašanja kojim se onemogućava seksualno samoopredjeljenje lica prema kome se takvo ponašanje preduzima.

Član 211c - Seksualno uznemiravanje

Izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Crne Gore iz decembra 2023. godine, propisuje se novo krivično djelo - seksualno uznemiravanje. Pored osnovnog oblika ovog krivičnog djela, za koje se gonjenje preduzima po privatnoj tužbi, predloženo je i uvođenje kvalifikovanog oblika koji postoji kada lice seksualno uznemirava drugo lice kome je nadređen ili koje se prema njemu nalazi u odnosu zavisnosti ili koje je posebno ranjivo zbog dobi, bolesti, invaliditeta, zavisnosti, trudnoće, teške tjelesne ili duševne smetnje. Krivično djelo seksualnog uznemiravanja definisano članom 40 Istanbulske konvencije obuhvata neželjeno ponašanje seksualne prirode koje utiče ili može uticati na dostojanstvo nekog lica. Seksualno uznemiravanje nije ograničeno na radno mjesto niti na porodicu i može se pojaviti u više konteksta. Shodno tome, kontekst ili postavka u kojem se dogodi ne predstavlja element krivičnog djela kako je definisano Konvencijom. U crnogorskom zakonodavstvu do sada nije postojalo krivično djelo seksualnog uznemiravanja, a umjesto toga, pristup se odnosio na "drugu pravnu sankciju" kako je navedeno u članu 40 Istanbulske konvencije.

Član 214 - Zaključenje ništavog braka ili životnog partnerstva lica istog pola. Izmjenama krivičnog zakona izvršene su izmjene na način da su teži oblici koji su postojali kod krivičnog djela, sada pretočeni u posebno krivično djelo. Smatrajući ovu izmjenu neophodnom u cilju nedvosmislenog sprečavanja zaključenja ovih brakova ili životnog partnerstva lica istog pola, predlaže se da biće krivičnog djela postoji kada neko silom ili prijetnjom prinudi drugo lice na zaključenje braka ili životnog partnerstva lica istog pola, a propisuje se kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Teži oblik ovog krivičnog djela postojaće kod prinude ili navođenja djeteta da zasnuje vanbračnu zajednicu ili da zaključi brak ili životno partnerstvo ili ugovaranje braka ili vanbračne zajednice ili životnog partnerstva. Kazna koja je zapriječena za ovo krivično djelo je kazna zatvora od jedne do pet godina. Ko u namjeri izvršenja ovih krivičnih djela drugo lice navede na odlazak ili odvede u inostranstvo kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici upućen je EK na misljene je 18. decembra 2023. godine.

Sprečavanje nasilja u porodici, zaštita žrtava i krivično gonjenje izvršilaca ovih krivičnih djela je jedan od značajnih zadataka Crne Gore.

Za ukazati je da je Ministarstvo pravde izradilo Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici koji je usklađen sa Istanbulskom konvencijom i Direktivom (Direktiva 2012/29/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 25. oktobra 2012.

godine) o utvrđivanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava krivičnih djela i zamjeni Okvirne odluke Saveta 2001/220/JHA i u skladu sa nacionalnim procedurama i isti uputila Evropskoj komisiji na davanje komentara i mišljenja.

Potreba donošenja Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, zasnovana je na više razloga. Budući da se radi o veoma kompleksnom i osjetljivom zakonu bile je nužno proširiti definiciju porodice, odnosno propisati ko se sve smatra članom porodice u smislu ovog zakona. Proširivanjem definicije porodice obuhvaćen je veći broj lica koja će za protivpravno ponašanje nasilja u porodici prekršajno odgovarati na osnovu ovog zakona, što do sada nije bio slučaj.

Ovim Predlogom zakona će se jasno definisati razlika između elemenata prekršaja nasilja u porodici i elemenata krivičnog djela nasilja u porodici. Jasna razlika između ovih protivpravnih ponašanja, će se prevazići tako što će fizičko nasilje sa posljedicama u cijelosti biti preneseno u obilježje krivičnog djela što je i učinjeno izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore, a prekršajem će se smatrati upotreba fizičke sile, bez obzira da li je nastupila tjelesna povreda drugog člana porodice.

Jedan od problema koji su uočeni jesu zaštitne mjere koje se određuju učiniocu nasilja. Naime, u praksi dolazi do nemogućnosti izricanja mjere „Zabrana uznemirivanja i uhođenja“ jer se tumači da moraju biti kumulativno ispunjeni uslovi tj. i uznemiravanje i uhođenje. Razdvajanjem radnji zaštitnih mjera prevazilaze se problemi u praksi. Takođe, uređeno je da prilikom izricanja zaštitne mjere uz kaznu zatvora, vrijeme koje je provedeno na izdržavanju kazne zatvora, ne uračunava se u vrijeme trajanja zaštitne mjere što do sada nije bio slučaj.

Uzroci i posljedice problema ogledali su se u blagoj kaznenoj politici, užoj definiciji porodice, nemogućnost izricanja određenih zaštitnih mjera, kao i da žrtva nasilja nije bila na jasan način upoznata o pravima koja joj pripadaju u postupku.

Konačno, istakao je državni sekretar Bakrač, Ministarstvo pravde želi da pošalje poruku da se u Crnoj Gori nasilje u porodici i nasilje nad ženama ne toleriše, jer Crna Gora ima mehanizme kojima može suzbiti nasilje u porodici kroz represivne mjere na način što će pokrenuti prekršajni ili krivični postupak i izreci kazne koje su efikasne i srazmjerne težini učinjenog djela.

III. U raspravi, povodom predmetne teme, učestvovali su članovi/ice Odbora: Albin Čeman, Radinka Činčur, Aleksandra Despotović, Kenana Strujić Harbić, Jelenka Andrić, Drita Llolla, Vladimir Bakrač, predstavnice NVO Maja Raičević, Marina Vujačić i Ana Jaredić.

Postavljena su pitanja u vezi sa:

- vrstama rodno zasnovanog nasilja (fizičko, mentalno, ekonomsko i dr.), iznijete su ocjene o posljedicama koje nasilje ostavlja, kako na žrtve, tako i na porodice žrtava i na širu zajednicu, te da je važan multisektorski pristup ovom problemu. Naglašeno je da posebno ranjivu grupu čine žene sa invaliditetom.
- planiranom dinamikom rada operativnog tima za borbu protiv nasilja i rezultatima koji se mogu očekivati?
- Takođe, poslanike/ce je interesovalo da li postoji akt o sistematizaciji, kojim bi se kadrovski osnažio operativni tim, kao i da li se vrši psihološka procjena lica koja imaju dozvolu za nošenje oružja.
- procedurama relevantnih institucija kada i ako se nasilje dogodi, kao i
- postupanjem nadležnih organa ukoliko je nasilje počinio stranac,
- postojanjem pouzdanih podataka o broju službenika policije koji su prošli obuku o rodno zasnovanom nasilju,

- sprovođenjem obuka lica koja se bave počiniocima nasilja.

Postavljena su i pitanja:

- o postojanju registra nasilnika protiv polne slobode djece,
- zašto se ne definiše krivično djelo femicida jer crnogorski Krivični zakonik ne prepoznaje krivično djelo femicida?
- zašto nedavna ubistva žena nijesu kvalifikovana kao teška ubistva?
- o pristupačnosti policijskih organa ženama sa invaliditetom koje žele da prijave nasilje, kojem su svakodnevno izložene,
- kada će nadležni, prije svega MRSS, uvesti red u postupak licenciranja pružalaca usluga žrtvama nasilja, s obzirom na to da postoje slučajevi da žrtvama nasilja usluge skloništa pružaju i nasilnici, koje država finansira?
- da li postoji program za integrisanje žrtava nasilja na tržište rada?
- na koji način MRSS postupa kako bi obezbijedilo održivost organizacijama koje pružaju savjetodavnu uslugu žrtvama nasilja, posebno kada uslugu pružaju NVO jer one usluge pružaju volonterski.
- o statistici prijavljenih nasilja nad ženama u ruralnim zajednicama,
- da li postoje posebni protokoli po kojima te žene mogu da prijave nasilje, s obzirom na udaljenost ruralnih područja od nadležnih policijskih organa i centara za socijalnu pomoć?
- kakve su kontrole i evidencije slučajeva nasilja nad romskom i egipćanskom zajednicom?
- da li MRSS planira izmjene Pravilnika o licenciranju?
- da li su ispunjeni standardi Istanbulske konvencije i GREVIO Komiteta?
- postoji li kontrola zloupotrebe postupaka licenciranja?
- da li dozvola za obavljanje djelatnosti usluge smještaja žrtvama nasilja-ženama i djeci žrtvama nasilja važi do isteka, s obzirom na nepravilnosti pri izdavanju dozvole?
- kako se vrši kontrola rada Centara za socijalni rad i koji su nalazi kontrola?
- da li je uspostavljen registar osuđenih počinitelaca rodno zasnovanog nasilja i porodičnog nasilja?
- da li je uspostavljen softver za registraciju počinitelaca krivičnih djela protiv polne slobode djece,
- postoji li registar stanova u vlasništvu Države Crne Gore koji bi se mogli besplatno koristiti za smještaj žrtava nasilja,
- vrši li se kontrolu standarda za licencirane pružaoce usluga?
- kakva je pristupačnosti skloništa ženama sa invaliditetom?
- da li se resorno ministarstvo, kao predlagrač, u ranoj fazi izrade nacrtu, konsultuje sa relevantnim NVO prilikom predlaganja izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti?
- o promjeni podzakonskih akata donijetih na osnovu zakona čija se izmjena planira,
- o hitnosti postupka ukidanja licenci pružiocima socijalnih usluga koji su krivično gonjeni i osuđeni,
- o registrima NVO koji vodi Ministarstvo javne uprave,
- o mjerama koje se preduzimaju u odnosu na centre za socijalni rad, s obzirom na njihovu multidisciplinarnu ulogu, a izraženu pasivnost centara i gubitak autoriteta koji im pripada.
- o broju predmeta koje obrađuju voditelji/voditeljke slučaja u centrima za socijalni rad, kao i kvalitetu rješenja koja se povodom slučaja donose,
- o službama koje se bave odraslima, a ne samo djecom jer praksa pokazuje da se centri za socijalni rad ne uključuju, ili se slabo uključuju u slučajeve nasilja nad odraslima.

Bilo je riječi o velikom iskoraku koji je Crna Gora napravila usvojivši Zakon o rodnoj ravnopravnosti koji propisuje obaveznu upotrebu rodno senzitivnog jezika, što prethodi svakoj, odnosno bilo kojoj, politici koja promoviše rodnu ravnopravnost i utiče na sprečavanje rodno zasnovanog nasilja.

Konstatovano je da ne postoje pouzdani podaci o tome koliko traje postupak od trenutka prijave nasilja do okončanja postupka po prijavi, ali da dostupni podaci ne govore u prilog obavezi o hitnosti postupka. Navedeno je i da ne postoji registar prijavljenih nasilja, niti registar nasilnika.

IV. U skladu sa članom 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za rodnu ravnopravnost je, nakon sprovedenog kontrolnog saslušanja, na 8. sjednici, održanoj 16. maja 2024. godine, odlučio da predloži sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. U cilju efikasnije borbe protiv nasilja nad ženama i izgradnje povjerenja u rad institucija neophodno je nastaviti sa jačanjem nacionalnih institucionalnih kapaciteta za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući resorne mehanizme u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva pravde i Ministarstva unutrašnjih poslova. Skupština poziva na snaženje međuresorske saradnje nadležnih institucija u rješavanju konkretnih slučajeva nasilja nad ženama, te obezbjeđivanje međusobnog obavještanja i pomoć u cilju sprečavanja i otkrivanja nasilja, otklanjanja uzroka i pružanje pomoći žrtvama, kao obavezu propisanu Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici.
2. Skupština Crne Gore pozdravlja obrazovanje Operativnog tima za borbu protiv nasilja nad ženama, formiranog odlukom Vlade od 22. februara 2024. godine, sa ciljem da doprinese primjeni Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i efikasnijoj zaštiti žrtve nasilja. Skupština Crne Gore poziva da se preduzmu sve aktivnosti na punoj afirmaciji rada Tima u konkretnim slučajevima i utvrđivanju daljih smjernica za postupanje i unapređenje na planu suzbijanja nasilja u porodici.
3. Neophodno je kontinuirano sprovoditi specijalizovane obuke za sve službenike/ce koji/e se bave i postupaju po predmetima nasilja, kako bi se adekvatna pomoć pružila žrtvama nasilja.
4. Skupština pozdravlja uređenje prostorija u sedam odjeljenja bezbjednosti (Podgorica, Bijelo Polje, Nikšić, Bar, Plav, Rožaje i Berane) sa ciljem prilagodavanja prostorija u odjeljenjima bezbjednosti radu sa djecom i žrtvama nasilja, i poziva resorno ministarstvo na nastavak aktivnosti kako bi se ovakve prostorije obezbijedile u svim preostalim opštinama.
5. Cijeneći veliki značaj i doprinos borbi protiv nasilja nad ženama od strane nevladinih organizacija, potrebno u kontinuitetu afirmisati saradnju sa nevladinim sektorom, posebno imajući u vidu visoki stepen povjerenja koji žrtve nasilja imaju u

NVO, te da iste mogu uticati na ohrabrivanje žrtava nasilja da postupak protiv počinioca nasilja dovedu do kraja.

6. Skupština pozdravlja pokretanje servisa putem kojega se vrši blagovremena razmjena potrebnih podataka u cilju sveobuhvatnog i cjelishodnog prikupljanja i sistematizovanja podataka i obezbjeđuje javna dostupnost statističkih podataka, u cilju efikasnog kreiranja politika u oblasti prevencije i sprječavanja svih oblika nasilja nad ženama. Skupština poziva resorne institucije na kreiranje registra počilaca djela protiv polne slobode.

7. Skupština pozdravlja inicijativu za razmatranje i implementaciju predloga izmjena Zakona o nevladinim organizacijama u pravcu uvođenja obaveze provjere kaznene evidencije fizičkih lica koji su osnivači i/ili aktivisti (članovi) nevladinih organizacija, kao jednog od uslova za registraciju nevladinih organizacija kao i dodatnu obavezu provjere kaznene evidencije za nevladinu organizaciju kao pravnog lica i svih njenih članova kao fizičkih lica prilikom konkurisanja na javne konkurse za raspodjelu sredstava koje raspisuju organi državne uprave.

8. Neophodna je dodatna psihološka provjera lica koja imaju dozvolu za nošenje oružja, kao i revizija oružnih dozvola koje nose službena lica.

9. Skupština poziva da se razmotri inicijativa za uvođenje femicida kao krivičnog djela u zakonodavni sistem Crne Gore.

Za izvjestiteljku Odbora određena je Jelenka Andrić, predsjednica Odbora.

Detaljna izlaganja članova/ica Odbora za rodnu ravnopravnost, lica pozvanih na kontrolno saslušanje, kao i gostiju sadržana su u zapisniku sa Četvrte sjednice odbora, čiji je sastavni dio i audio zapis.

PREDSJEDNICA ODBORA

